

De marktberichten van agrarische producten en grondstoffen staan wekelijks in de krant. Maar hoe ontwikkelt de markt zich op de middellange termijn? Welke indicatoren moet de melkveehouder in het vizier houden? Deel één van de nieuwe serie 'Markt' gaat over zuivel.

Deel 1: Zuivel
Deel 2: Veevoer
Deel 3: Kapitaal
Deel 4: Energie
Deel 5: Mest
Deel 6: Vee

Voedsel(on)zekerheid steeds meer stimulans voor internationale zuivelmarkt

Melk, maar niet voor elk

De zuivelmarkt krijgt steeds meer de contouren van een vraagmarkt. Mooi voor de portemonnee van de melkveehouder in Nederland en Vlaanderen, zou je denken. Toch zijn er ook indicaties die een al te triomfantelijke stemming doen temperen.

tekst **Tijmen van Zessen**

andere. Daar is minder landbouwgrond, meer watergebrek en een nog grotere bevolkingsgroei.'

Kostprijs bepaalt marge

Meer monden om te voeden, meer vraag naar dierlijke producten als zuivel; er breken voor de melkveehouderij gouden tijden aan, zou je zeggen. 'Voor de lange termijn ben ik heel optimistisch', zegt Krijger instemmend. 'Maar wat een aantrekkelijke markt doet met het rendement voor de melkveehouder hangt ook sterk af van de kostprijsontwikkeling. Naast hogere melkproducties zullen ook de prijzen van landbouwgrondstoffen als voer en kunstmest stijgen. Dat is gunstig voor de extensievere regio's, maar nadelig voor intensieve gebieden waar bedrijven veel voer aankopen, zoals de Ver-

enigde Staten. Niet voor niets werken de Amerikanen aan een verzekeringssysteem voor de marge van melkveebedrijven.' (Zie kader.)

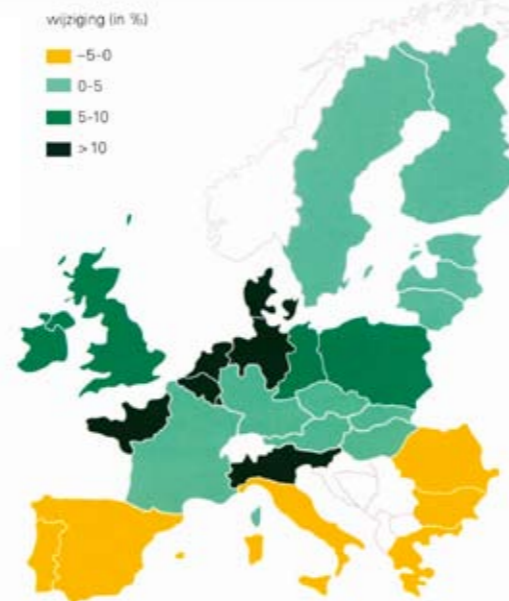
Ook in Nederland ligt de kostprijs op een hoog niveau, zeker met de huidige wisselkoersen. Naast grond en arbeid worden de kosten voor milieu steeds bepalender voor de marge op een kilo melk. 'Het betekent dat melk hier zo veel mogelijk moet worden vermarkt via producten waarbij het niet gaat om de laagste kostprijs, maar waarbij de consument wil betalen voor merk en kwaliteit.' In 2008 verkende onderzoeker Jelle Zijlstra de internationale zuivelmarkt. Zijn inventarisatie resulteerde in een prognose van de wijzigingen van de Europese zuivelproductie na het verdwijnen van de quotering (figuur 1).

Melkquotum en termijnmarkt in de Verenigde Staten

Terwijl de melkquotering in Europa op haar laatste benen loopt, wordt er in de Verenigde Staten juist een vorm van quotering voorbereid. Coöperatieve zuivelaars werken er samen aan een plan om de productie te beheersen in tijden van lage marges. Het zogeheten supply management system is volgens Goedhart Westers, manager business development voor het Amerikaanse zuivelbedrijf Grassland Dairy Products, funest voor de Amerikaanse exportpositie. Westers: 'Je ziet dat de Verenigde Staten niet thuis geven als de prijzen op

de wereldmarkt laag zijn, omdat dan het supply management system juist actief is. Als je de melk dan niet levert, is dat funest voor je positie in de markt.' Het supply management system gaat namelijk hand in hand met een regeling die de marge voor melkveebedrijven beschermt. Deze regeling vervangt de huidige steunmaatregelen van de overheid en garandeert een marge van 9 dollarcent per kilo melk voor 75 procent van de jaarproductie (op basis van historische cijfers). De plannen hangen samen met de zogeheten Farm Bill, een nieuwe Amerikaanse landbouwbevoegd.

Westers vindt de initiatieven overbodig. 'Via termijnmarkten zijn er voldoende instrumenten om een deel van de marge vast te leggen. Door afspraken te maken over de prijzen voor melk en voer en over de rente is een belangrijk deel van de liquiditeit te borgen.' Grassland Dairy Products begeleidt zelfs melkveehouders die hun melkprijs vast willen zetten. Westers schat dat in de Verenigde Staten ongeveer twintig procent van de melk via contracten is vastgelegd. 'Met de toenemende volatilititeit op zowel de melk als voermarkt zullen termijnmarkten een steeds belangrijker rol spelen.'

Figuur 1 – Wijziging in melkproductie van 2006 tot 2020 (bron: ABN Amro en WUR)

Zuivelanalist Mark Voorbergen onderschrijft de door Krijger geschatte trends. De zuivelmarktkenner, tot 2012 werkzaam voor Rabobank, spreekt ook van een toenemende vraag naar zuivel. Gemiddeld zal dat zo'n 2,4 procent per jaar zijn. De huidige kredietcrisis zet volgens hem wel een rem op de vraagontwikkeling. 'Consumenten die hun baan verliezen, krijgen te maken met een nieuwe werkelijkheid. In Amerika zie je dat naarmate de werkloosheid oploopt, consumenten eerder genoeg nemen met een glas water in plaats van melk.'

Op zichzelf doen tijdelijke ups en downs in die markt volgens Voorbergen weinig af aan de vraagontwikkeling op lange termijn. Maar voor een land als Rusland en voor het Midden-Oosten is olie de drijvende kracht achter de economie. 'Als de olieprijs instort, hebben die landen minder inkomsten, wat ten koste kan gaan van het budget voor zuivelimporten.' En zo is het energievraagstuk onlosmakelijk verbonden met de zuivelmarkt. Want ook de alternatieven voor fossiele brandstof bepalen vraag en aanbod. De subsidie op het gebruik van ethanol in de Verenigde Staten drijft de prijzen voor mais en soja op en zet zo het rendement in de melkveehouderij onder druk.

Historisch lage maisvoorraad

Goedhart Westers, manager business development voor het Amerikaanse zuivelbedrijf Grassland Dairy Products, ziet de kosten voor ruwvoer als een belangrijk knelpunt in de zuivelproductie. 'De voorraadposities van mais zijn historisch laag. Ruim dertig procent van de Amerikaanse mais wordt ingezet voor ethanol. Dit zorgt niet alleen voor hoge en meer volatiele maisprijzen, maar stuwt ook de sojaprijzen omhoog omdat deze gewassen om dezelfde hectares concurreren.' De voedselzekerheid staat op deze manier van twee kanten onder druk: enerzijds door de groeiende wereldbevolking, anderszijds via de 'food or fuel'-discussie. Beide zijn gunstig voor het perspectief van de zuivelprijzen, maar hebben ook consequenties aan de kostenkant. |

Melkveehouder
Gerben Iemhoff, Radewijk

'Ik zie zeker een rooskleurig vooruitzicht van de zuivelmarkt. Als je bedenkt dat de meer koopkrachtige middenklasse tot 2020 groeit van ruim 400 miljoen naar 1,2 miljard mensen, dan kan dat ook niet anders', vertelt Gerben Iemhoff uit Radewijk. De melkveehouder runt een bedrijf van 700.000 kilo melk met negentig melkkoeien en zeventig stuks jongvee. Hij is in deze rubriek de 'sidekick' die een vertaalslag maakt richting de praktijk. Iemhoff houdt al jaren de internationale zuivelmarkt in de gaten en deelt zijn ervaringen op www.veeteeltforum.nl. 'Het is wel de vraag hoe snel het aanbod kan toenemen. Als je veehouders een worst voorhoudt, komt de melkproductie wel op gang, dat zie je nu al in bijvoorbeeld Oceanië. Maar voor mijn bedrijf ga ik ervan uit dat de melkprijs in elk geval volgend jaar niet onder de 32 cent per kilo melk zal uitkomen.'

